

การรับรู้และแนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน
เพื่อการจัดการขยะพลาสติกภายใต้หลัก 3Rs ของเทศบาลนครนนทบุรี*
PERCEPTION AND GUIDELINES TO DRIVE THE CIRCULAR ECONOMY
CONCEPT FOR PLASTIC WASTE MANAGEMENT THE 3Rs PRINCIPLE
IN THE NONTHABURI CITY MUNICIPALITY

ชไมกานต์ ดวงแก้ว

Chamaikarn Duangkaew

อุณเรือน เล็กน้อย

Unruan Leknoi

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University, Thailand

E-mail: chamaikarn.0999@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการรับรู้แนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกภายใต้หลัก 3Rs ของบุคลากรทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติงานของเทศบาลนครนนทบุรี 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกของเทศบาลนครนนทบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ อาศัยการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ บุคลากรทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติงาน จำนวน 8 ท่าน วิจัยดำเนินการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ศึกษาการรับรู้แนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกภายใต้หลัก 3Rs ได้แก่ สถานการณ์ปัญหาการจัดการ การจัดการของเทศบาล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการนำเศรษฐกิจหมุนเวียนมาประยุกต์ใช้ในการจัดการ ผลการวิจัยพบว่า 1) บุคลากรทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติงาน มีมุมมองและการรับรู้ต่อแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกไปในทิศทางเดียวกัน เศรษฐกิจหมุนเวียนยังไม่ได้ถูกนำเข้ามาจับในส่วนการเป็นนโยบายการวางแผน มีเพียงนำหลัก 3Rs ใช้ย่อย (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) และนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) มาปรับใช้ในการดำเนินงาน เรียกว่า โครงการจัดการมูลฝอยอย่างยั่งยืน เน้นขยะ 4 ประเภท ได้แก่ ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย และขยะทั่วไป ทำแบบองค์รวม ไม่ได้แยกขยะพลาสติก

* Received 14 June 2021; Revised 2 August 2021; Accepted 18 August 2021

ออกมาโดยเฉพาะ ในอนาคตจึงอยากได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลาง ทั้งงบประมาณ การอบรมให้ความรู้หลักการดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเริ่มดำเนินการขับเคลื่อนในเรื่องนี้อย่างจริงจัง 2) พัฒนาระบบจัดการความรู้ด้านการจัดการขยะพลาสติกที่สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะสหองค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้และปฏิบัติการร่วมกัน

คำสำคัญ: แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน, การจัดการขยะพลาสติก, เทศบาลนครนนทบุรี, หลัก 3Rs

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the perception of approaches for driving the circular economy concept for plastic waste management under the 3Rs principle of personnel both at the policy and operational level of the Nonthaburi Municipality and 2) suggest guidelines for driving the circular economy concept for plastic waste management of the Nonthaburi Municipality, using qualitative research methodology, interviews and non-participant observations. The researcher selected a specific sample group, namely eight personnel at both the policy and operational levels. The researcher used a semi-structured interview to study the circular economy drive approach for plastic waste management under the 3Rs principles, consisting of situations/problems management, municipal/relevant management and applying circular economy concepts to management. The results showed that 1) personnel at both policy and operational levels have the same view and awareness of the circular economy concept. The circular economy has not yet been taken into account as part of the municipal planning policy. There is only the implementation of the 3Rs principle: reduce, reuse and recycle, called the sustainable solid waste management project. It focuses on four types of waste: organic waste, recycled waste, hazardous waste and general waste. It was done holistically, not separating plastic waste specifically. Expecting to receive central support in the future including a budget, training and public relations principles of operations in the circular economy to allow operators to start taking action in this matter seriously. 2) A knowledge management system on plastic waste management should be developed in line with the circular economy and a

network of cooperation in united local administration organizations to create an organization of learning and working together.

Keywords: circular economy concept, plastic waste management, Nonthaburi Municipality, the 3Rs principle

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างไม่หยุดยั้ง นำไปสู่ความต้องการใช้ทรัพยากรเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่ทรัพยากรที่เหลืออยู่กำลังใกล้จะหมดไป แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) จึงได้เกิดขึ้นมา เพื่อเป็นอีกหนึ่งทางเลือกใหม่ที่จะพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไปสู่ความยั่งยืน (คำหริ กำนันวงศ์, 2561) เศรษฐกิจหมุนเวียน คือ แนวคิดหนึ่งในการบริหารจัดการภายใต้หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการจัดการของเสียจากการผลิตและบริโภค ด้วยการนำวัสดุที่ใช้ที่ผ่านการผลิตและบริโภคแล้วเข้าสู่กระบวนการผลิตใหม่หรือนำมาใช้ซ้ำ (รติมา คชนันท์, 2562)

สำหรับประเทศไทย การเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะพลาสติกทั่วประเทศ โดยเฉพาะในบางพื้นที่ยังมีการจัดการขยะพลาสติกไม่เหมาะสม จนกลายเป็นปัญหามลภาวะ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคและสารพิษที่ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพแก่ประชาชน และลดประสิทธิภาพการระบายน้ำที่เป็นอีกหนึ่งสาเหตุหลักของปัญหาน้ำท่วม (ศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2562) ภาครัฐจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาเหล่านี้ ทำให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษของประเทศไทย อาทิ การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การแก้ไขปัญหามลพิษที่ผ่านมาพบว่า ภาครัฐได้มีนโยบายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการขับเคลื่อนรูปแบบการจัดการขยะพลาสติกที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของตน (สุนันทา พลทวงษ์ และคณะ, 2561) มุ่งเน้นการจัดการขยะพลาสติกอย่างเป็นระบบ ตามหลัก 3Rs คือ ใช้น้อย (Reduce) ลดปริมาณการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น, ใช้ซ้ำ (Reuse) ใช้ซ้ำหลาย ๆ ครั้ง จนกว่าจะหมดสภาพการใช้งาน เพื่อยืดอายุการใช้งานและใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น โดยไม่ผ่านกระบวนการแปรสภาพ, นำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) นำเศษวัสดุเหลือใช้มาแปรรูปใหม่ เป็นการจัดการวัสดุเหลือใช้ที่กำลังจะเป็นขยะ โดยนำไปผ่านกระบวนการแปรสภาพและนำกลับมาใช้ใหม่ (ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร, 2562) ประเทศไทยได้บรรจุประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียนในแผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท และแผนปฏิบัติการต่าง ๆ อยู่ภายใต้เรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน (พัชรนันท์ รักพงษ์ไทย, 2560) โดยในปี พ.ศ. 2562 ได้มีการบรรจุเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียนไว้ในนโยบายของรัฐบาล ในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ประชาคมวิจัยด้านเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและ

เศรษฐกิจสีเขียว, 2561) โดยสถานการณ์ขยะพลาสติกในจังหวัดนนทบุรี เป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพราะมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี และปริมาณขยะพลาสติกกว่าครึ่งหนึ่งไม่ได้ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์หรือกำจัดอย่างถูกวิธี จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนในประเทศไทย พบว่าส่วนใหญ่มุ่งศึกษาแนวทางการส่งเสริมระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีข้อเสนอที่น่าสนใจว่า รัฐบาลควรปรับปรุงและผลักดันให้มีกฎหมายที่เป็นแม่แบบหรือกฎระเบียบที่ใช้ในการควบคุมและดำเนินการในการจัดการขยะพลาสติกอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการส่งเสริมให้มีการนำระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนมาปรับใช้ ภายใต้หลัก 3Rs ซึ่งเป็นหลักการในการปฏิบัติเพื่อการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ช่วยลดปริมาณขยะพลาสติกตั้งแต่แหล่งกำเนิด ด้วยการใช้น้อย (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) และนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) (สันชัย พรหมสิทธิ์ และคณะ, 2562) ทำให้การนำระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนมาปรับใช้ยังไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากไม่ได้มีการจัดการทั้งระบบตามรูปแบบห่วงโซ่คุณค่าของแนวคิด รวมไปถึงบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านการจัดการขยะพลาสติกยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของแนวคิด (เอกรินทร์ ตั้งนิธิบุญ และ ธิติมา เกตุแก้ว, 2562) แม้ว่าหลัก 3Rs จะทำความเข้าใจง่าย แต่พอดูผลลัพธ์ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กลับพบว่า ยังไม่เพียงพอต่อการแก้วิกฤติขยะในประเทศ โดยเฉพาะขยะพลาสติกที่ใช้ครั้งเดียวทิ้งที่นับวันจะยิ่งส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ (ภิกษุศักดิ์ กัลยาณมิตร และวชิรวัชร งามละม่อม, 2561)

สถานการณ์ปัญหาขยะพลาสติกของเทศบาลนครนนทบุรี พบว่า ประสบปัญหาจากการเพิ่มขึ้นของขยะพลาสติก ซึ่งเกิดจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และการเพิ่มขึ้นด้านการอุปโภคบริโภคของประชาชน มีปัญหาที่เกิดจากระบบการจัดการ ผลกระทบต่อเนื่องจากการขยายตัวของหมู่บ้านจัดสรร และการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรที่เจริญเติบโตตามแนวรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน พื้นที่บ่อขยะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีไม่สามารถรองรับปริมาณขยะทั้งหมดจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ขนเข้ามาพร้อมกันได้ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ประชาชนร้องเรียน ทั้งการปนเปื้อนของน้ำเสียจากกองขยะ กองขยะเป็นแหล่งอาหารและแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์ต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดปัญหาขยะล้น ไม่สามารถกำจัดได้ทันกับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในแต่ละวัน (สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครนนทบุรี, 2564) แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนจึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกใหม่ในการสร้างความยั่งยืนให้กับสิ่งแวดล้อม ชุมชน และสังคม เนื่องจากมีกลไกในการนำทรัพยากร วัสดุ พลังงาน หมุนเวียนกลับมาใช้ได้อย่างสมบูรณ์ เมื่อวัตถุดิบเข้าสู่กระบวนการผลิต (manufacturing) กระจายไปยังผู้บริโภค (distribution) สิ่งที่เหลือจากการบริโภค (use and disposal) จะถูกนำกลับไปจัดสรรใหม่ (reuse/redistribution) หรือนำกลับเข้าสู่กระบวนการผลิตอีกครั้ง (re-manufacturing/recycle) (รติมา คชนันทน์, 2562) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการ

รับรู้แนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกภายใต้หลัก 3Rs ของบุคลากรทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติงานของเทศบาล ซึ่งกระบวนการรับรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลแปลความหมายหรือตีความจากสิ่งเร้าที่รับเข้ามาผ่านการวิเคราะห์โดยอาศัยความจำ ความรู้ ผสมผสานกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ออกมาเป็นความรู้และความเข้าใจ จึงเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่สำคัญของบุคคล เพราะการตอบสนองพฤติกรรมใด ๆ ขึ้นอยู่กับการรับรู้จากสภาพแวดล้อมของตน และความสามารถในการแปลความหมาย ดังนั้นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับปัจจัยการรับรู้และสิ่งเร้าที่มีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการรับรู้แนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกภายใต้หลัก 3Rs ของบุคลากรทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติงานของเทศบาลนครนนทบุรี เพื่อเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกของเทศบาลนครนนทบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้แนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกภายใต้หลัก 3Rs ของบุคลากรทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติงานของเทศบาลนครนนทบุรี
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกของเทศบาลนครนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการรับรู้และแนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกภายใต้หลัก 3Rs ของเทศบาลนครนนทบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ทั้งรายบุคคลและสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) ประชากรกลุ่มตัวอย่าง มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกจากบุคลากรที่สามารถให้ข้อมูลและมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการขับเคลื่อนการจัดการขยะพลาสติกของเทศบาล จำนวน 8 ท่าน คือ บุคลากรระดับนโยบาย 2 ท่าน และบุคลากรระดับปฏิบัติงาน 6 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) สามารถเรียงลำดับการถามคำถามได้ตามความเหมาะสมกับสภาพและเหตุการณ์ ในขณะที่ยังคงไว้ซึ่งเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมประเด็นศึกษาอย่างครบถ้วน การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ศึกษาการรับรู้แนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกภายใต้หลัก 3Rs ของบุคลากรทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติงาน ประกอบด้วย สถานการณ์/ปัญหาด้านการจัดการขยะพลาสติก การจัดการขยะพลาสติกของเทศบาล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาประยุกต์ใช้ในการ

จัดการขยะพลาสติก 2) เสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกของเทศบาล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า การรับรู้และแนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกภายใต้บริบทของเทศบาลนครนทบุรี แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. สถานการณ์และแนวทางการบริหารจัดการขยะพลาสติกของเทศบาลนครนทบุรี

จังหวัดนทบุรี มีพื้นที่ 622 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนทบุรี อำเภอบางแก้ว อำเภอบางบัวทอง อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางกรวย และอำเภอบางน้อย มีปริมาณขยะพลาสติกที่จัดเก็บได้ประมาณ 400 ตันต่อวัน เกิดจากการขยายตัวของชุมชนหมู่บ้านจัดสรร การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรที่เจริญเติบโตตามแนวรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน ประกอบกับมีพื้นที่ติดต่อกับกรุงเทพมหานคร ก่อให้เกิดการกระจายตัวของปริมาณขยะพลาสติก

“เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของขยะพลาสติกในเชิงพื้นที่ แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละวัน ทำให้มีปริมาณขยะพลาสติกที่ต้องกำจัดเป็นจำนวนมาก หากไม่มีการบริหารจัดการที่ดี จะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา แนวทางแก้ไขในอนาคตจากปัญหาขยะพลาสติกที่เพิ่มขึ้น เทศบาลต้องมีวิธีการบริหารจัดการอย่างจริงจัง อาศัยความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการศึกษา สำรวจ ออกแบบ และหาสถานที่ เพื่อสร้างระบบการกำจัดขยะพลาสติกที่มีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐาน และครบวงจร สร้างความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกให้ประชาชนและทุกภาคส่วน เล็งเห็นถึงความสำคัญในการจัดการขยะพลาสติกในครัวเรือน สำนักงาน สถานประกอบการ และอื่น ๆ เช่น การคัดแยกขยะ การนำกลับมาใช้ใหม่ การแปรรูปเพื่อใช้ประโยชน์อื่น ภายใต้หลัก 3Rs” (บุคลากรระดับนโยบาย, 2564)

การจัดการขยะพลาสติกของเทศบาลนครนทบุรี

1. การฝังกลบ (Land Fill) ส่วนใหญ่เป็นเศษขยะถุงพลาสติกที่ปนเปื้อน ไม่คุ้มกับต้นทุนในการจัดเก็บและการล้างทำความสะอาด ได้แก่ ถุงพลาสติกที่ทำจากพลาสติกประเภท PP (Polypropylene) HDPE (High Density Polyethylene) และ LDPE (Low density polyethylene)

2. การนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ โดยผ่านกระบวนการรีไซเคิล (Recycle) และการใช้ซ้ำ (Reuse) แต่การรีไซเคิลผลิตภัณฑ์พลาสติกมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและเสียค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากส่วนใหญ่มีการปนเปื้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งขยะอินทรีย์

3. การเผา โดยปกติขยะพลาสติกที่ไม่ได้รับการคัดแยกจะถูกนำไปกำจัดรวมกับขยะมูลฝอยทั่วไป โดยจังหวัดนครนทบุรีมีระบบเตาเผาทั้ง ส่งผลให้เกิดสารพิษในชั้นบรรยากาศจากส่วนประกอบของพลาสติก นำไปสู่การปนเปื้อนของแหล่งน้ำ แหล่งดิน รวมไปถึงระบบห่วงโซ่อาหาร

ดังนั้นการบริหารจัดการขยะพลาสติกที่สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนของเทศบาลนครนทบุรี พบว่า เทศบาลจะมีการจัดเจ้าหน้าที่ไปเก็บขยะ เจ้าหน้าที่ที่สามารถคัดแยกขยะได้เพียงบางส่วนเท่านั้น ขยะที่คัดแยกออกมาส่วนมากจะเป็นของเหลือทิ้งที่มีส่วนประกอบของพลาสติก เจ้าหน้าที่จะส่งขายไปยังร้านรับซื้อของเก่า ร้านรับซื้อของเก่าคัดแยกขยะที่รับซื้อมา รวบรวมขยะที่คัดแยกส่งขายไปยังภาคอุตสาหกรรมในภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อนำไปเข้าสู่กระบวนการผลิตเป็นสินค้าชนิดอื่น ๆ ต่อไป ขยะที่ไม่สามารถคัดแยกได้ รถขนขยะจะนำไปส่งยังศูนย์กำจัดมูลฝอยรวมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนทบุรี ถูกนำไปฝังกลบที่บ่อขยะ

2. การรับรู้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกของบุคลากรทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติงานของเทศบาลนครนทบุรี

บุคลากรทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติงานของเทศบาลนครนทบุรี มีมุมมองและการรับรู้ต่อแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกไปในทิศทางเดียวกัน คือ การจัดการขยะพลาสติกของเทศบาล มุ่งเน้นการบริหารจัดการขยะพลาสติกอย่างเป็นระบบตามหลัก 3Rs ได้แก่ เน้นไปที่การส่งเสริมชุมชนให้ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ ด้วยการให้ความสำคัญกับการคัดแยกขยะพลาสติกในครัวเรือน นำขยะพลาสติกที่สามารถรีไซเคิลได้ไปขายเพื่อสร้างรายได้ สนับสนุนให้ชุมชนจัดตั้งสถานที่รวบรวมและรับซื้อขยะรีไซเคิลจากประชาชน รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนมีการนำขยะรีไซเคิลมาเป็นวัตถุดิบเพื่อผลิตสินค้าหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ มีการควบคุมปริมาณขยะพลาสติกที่แหล่งกำเนิด และเพิ่มประสิทธิภาพการคัดแยก ใช้เครื่องมือและเทคนิคการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนหลายรูปแบบ ผ่านเสียงตามสายชุมชน การจัดทำแผ่นพับ จอ LED และวารสารประจำเดือน

“เมื่อพูดถึงเจ้าหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติงานของเทศบาล ยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลา และคิดว่าควรทำอย่างไรให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจในเรื่องนี้ เนื่องจากมันสะท้อนภาพรวมขององค์กร เจ้าหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติงานเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร อาจยังไม่รับรู้ข้อมูลข่าวสารเท่าที่ควร เพราะฉะนั้นควรมี

การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารกับเจ้าหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติงานให้มากขึ้น เพื่อให้เห็นประโยชน์ของการเกิดเศรษฐกิจหมุนเวียน” (บุคลากรระดับนโยบาย, 2564)

“CE ยังไม่ได้ถูกนำเข้ามาจับในส่วนของการเป็นนโยบายการวางแผนของเทศบาล เพราะจากการดำเนินงานที่ผ่านมาส่วนใหญ่ เป็นการจัดการที่ปลายเหตุ ขาดระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากท้องถิ่นมีข้อจำกัดด้านงบประมาณการลงทุนเพื่อการกำจัดขยะแบบครบวงจรตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง ความไม่ชัดเจนในการร่วมลงทุนระหว่างหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชน รวมทั้งการจัดทำแผนการกำจัดขยะยังขาดกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน การนำระบบ CE มาประยุกต์ใช้ จึงเป็นเรื่องที่ยาก ในอนาคตจึงอยากได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลาง โดยเฉพาะการอบรมให้ความรู้ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเริ่มดำเนินการขับเคลื่อนในเรื่องนี้อย่างจริงจัง” (บุคลากรระดับปฏิบัติงาน, 2564)

เทศบาลมีการสร้างแผนการดำเนินงาน (Roadmap) และกลยุทธ์สำหรับดำเนินงาน เริ่มที่การส่งเสริมในระดับครัวเรือน ผ่านการให้ความรู้และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะส่งเสริมให้เกิดการคัดแยกขยะพลาสติกตั้งแต่ต้นทาง เกิดความสะดวกในการเก็บขนขยะของเทศบาล เช่น สร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสาระสำคัญของแผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติกของเทศบาลกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง, เผยแพร่ความรู้ด้านการคัดแยกขยะพลาสติก การรีไซเคิล และการจัดการขยะพลาสติก ทั้งในรูปแบบของเอกสารและสื่อประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงอันตรายของขยะพลาสติกที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัย, จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ลดการใช้พลาสติกและโฟม หันมาใช้ผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการสนับสนุนทางการเงินในการส่งเสริมโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ในการจัดการขยะกลางทาง มีการจัดหาภาชนะรองรับขยะแบบแยกประเภทในพื้นที่ชุมชน สวนสาธารณะ สถานที่ท่องเที่ยว มีการติดตั้งถังขยะในจุดที่มีความสำคัญ เป็นจุดรวบรวมขยะก่อนการไปจัดเก็บ จัดหายานพาหนะขนส่งขยะและพนักงานประจำรถขยะให้เพียงพอกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบ อีกทั้งการจัดการขยะปลายทาง สนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนสามารถจัดการขยะบางส่วนได้ด้วยตนเอง เช่น การนำขยะรีไซเคิลแยกขายให้ร้านรับซื้อของเก่า เพื่อสร้างรายได้ ส่วนที่เหลือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดนันทบุรีนำไปกำจัดที่หลุมฝังกลบ

“เรื่องการวางแผนโครงสร้างองค์กร มีการวางแผนเป็นรายปีตามปกติ มีโครงการค่าใช้จ่ายตามงบประมาณของเทศบาล งบประมาณมีเพียงพอสำหรับการดำเนินโครงการส่วนนี้ เทศบาลจะกำหนดไว้เป็นแผน 5 ปี ในเรื่องของการจัดการขยะอย่างยั่งยืน ทำแบบองค์รวม โดยมีขยะพลาสติกเป็นส่วนหนึ่ง ไม่ได้แยกขยะพลาสติกออกมาโดยเฉพาะ ขยะที่อยู่ในชุมชนมีการคัดแยกทุกประเภท ตั้งแต่การรณรงค์คัดแยกขยะ การจัดเก็บขยะให้เป็นระบบ การขนส่ง และสุดท้ายนำไปกำจัด แต่ในส่วนที่เป็นปัญหา คือ บุคลากรระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน มีนักวิชาการ

ที่ดูแลเรื่องของการจัดการขยะไม่เพียงพอ มีอยู่ประมาณ 4 คน แบ่งเขตรับผิดชอบออกเป็น 4 เขต หากเทียบกับจำนวนประชากร และปริมาณขยะวันละ 400 ตัน จำเป็นต้องใช้เจ้าหน้าที่ต่อครั้งประมาณ 5-10 คน หลังการนัดหมายต้องวางแผนก่อนออกปฏิบัติงานว่าต้องใช้เจ้าหน้าที่กี่คน และจำเป็นต้องใช้รถประเภทใด เช่น รถประเภทสี่ล้อ หกล้อ” (บุคลากรระดับนโยบาย, 2564)

“หากมองถึงอนาคต สำหรับการจัดการขยะพลาสติก ต้องมีนโยบายการคัดแยกที่ต้นทาง เพื่อลดการปนเปื้อนของขยะอื่น ปัจจุบันรัฐบาลบรรจุเรื่อง CE ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ หรือแผนขับเคลื่อนการจัดการขยะแห่งชาติ ดังนั้นในอนาคตเทศบาลต้องปรับแผนเพื่อขับเคลื่อนในเรื่องนี้ ให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนชาติ โดยเฉพาะการนำ CE มาประยุกต์ใช้กับการจัดการขยะพลาสติก อาศัยการบูรณาการความร่วมมือกับเอกชนและหน่วยงานภายนอก อย่างมูลค่าของขยะพลาสติกเอง เมื่อเทียบกับกิจกรรมที่ทำ เงินที่ได้จากการรวบรวมพลาสติกไปขาย หมุนเวียนอยู่ที่พนักงานเก็บขยะ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เขาสามารถทำงานตรงนี้ได้ ไม่ได้เข้ามาสู่ระบบงบประมาณหรือรายได้ของเทศบาล จึงอยากได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลาง อาจเป็นงบประมาณบางส่วน การอบรมให้ความรู้ หรือการประชาสัมพันธ์เรื่องแนวคิด CE ให้เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงาน และประชาชนทราบในวงกว้าง เพื่อเริ่มขับเคลื่อนในเรื่องนี้อย่างจริงจัง” (บุคลากรระดับปฏิบัติงาน, 2564)

ปัจจุบันการดำเนินการกำจัดขยะพลาสติกของเทศบาลนครนนทบุรี เป็นความรับผิดชอบของสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีการดำเนินโครงการให้สอดคล้องกับหลัก 3Rs ได้แก่ ใช้น้อย (Reduce) ลดปริมาณการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็น เพื่อลดการสูญเสียให้มากที่สุด, ใช้ซ้ำ (Reuse) ใช้ซ้ำหลาย ๆ ครั้ง จนกว่าจะหมดสภาพการใช้งาน เพื่อยืดอายุการใช้งานและใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น เป็นการนำกลับมาใช้ใหม่โดยไม่ผ่านกระบวนการแปรสภาพ, นำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) นำเศษวัสดุเหลือใช้มาแปรรูปใหม่ จัดการวัสดุเหลือใช้ที่กำลังจะเป็นขยะ โดยนำไปผ่านกระบวนการแปรสภาพและนำกลับมาใช้ใหม่ ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ คือ ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง เนื่องจากนโยบายส่วนใหญ่ต้องอาศัยบุคลากรในระดับต่าง ๆ ในการทำหน้าที่ดำเนินนโยบาย ซึ่งเป็นความโชคดีของเทศบาล ที่มีผู้บริหารให้ความสนใจและริเริ่มในการสนับสนุนการบริหารจัดการขยะพลาสติกที่สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยได้รับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ได้แก่ สื่อประชาสัมพันธ์ มีการจัดทำสื่อเพื่อณรงค์และเผยแพร่ความรู้ด้านการจัดการขยะประเภทต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เพิ่มเติม, ด้านการจัดสรรงบประมาณ ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการขยะพลาสติกตามแผนการดำเนินโครงการของทุกปีงบประมาณ โดยมีงบประมาณนอกแผนไว้สำรองอีกส่วนหนึ่ง ในกรณีที่เกิดปัญหาหรืออุปสรรคระหว่างปีงบประมาณ, ด้านการสนับสนุน

บุคลากรผู้เชี่ยวชาญในการเป็นวิทยากรให้ความรู้ ได้รับการสนับสนุนบุคลากรผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 6 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดนันทบุรี และผู้เชี่ยวชาญในการกำจัดขยะพลาสติก

3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกของเทศบาลนครนันทบุรี

บุคลากรระดับนโยบายและปฏิบัติงานของเทศบาลนครนันทบุรี มีมุมมองและการรับรู้ต่อแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ แนวทางการจัดการขยะพลาสติกที่สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน มุ่งเน้นการบริหารจัดการขยะพลาสติกอย่างเป็นระบบ ตามหลัก 3Rs ได้แก่ Reduce ลดการใช้ ใช้น้อยเท่าที่จำเป็น, Reuse นำของเสียบรรจุก้นหรือวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้อีก โดยไม่ผ่านกระบวนการแปรรูปหรือแปรสภาพ เป็นการใช้อย่างคุ้มค่าก่อนที่จะทิ้งไป, Recycle นำของเสียบรรจุก้นหรือวัสดุเหลือใช้มาแปรรูป

ผลการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคลากรทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติงานเกี่ยวกับประเด็นการรับรู้แนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกภายใต้หลัก 3Rs พบว่า แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนยังไม่ได้ถูกนำเข้ามาจับในส่วนของการเป็นนโยบายการวางแผนของเทศบาล เนื่องจากเจ้าหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติงานยังไม่มี ความเข้าใจหลักการของแนวคิด ซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลา และคิดว่าควรทำอย่างไรให้เจ้าหน้าที่มีความเข้าใจในเรื่องนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การขับเคลื่อนเรื่องนี้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ต้องบูรณาการประสานความร่วมมือในการจัดการขยะพลาสติกกับองค์กรเอกชนและประชาชน ให้สอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียนที่รัฐบาลกำหนดเป็นโมเดลเศรษฐกิจ ในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและเป็นหนึ่งในวาระแห่งชาติ โดยมีข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะในเชิงนโยบายที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ผลักดันและสร้างการรับรู้ต่อแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกของบุคลากรทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติงานของเทศบาลนครนันทบุรี

2. สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการขยะพลาสติก ในลักษณะ “สหองค์กรปกครองท้องถิ่น” โดยการรวมตัวกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนันทบุรี เพื่อสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้และปฏิบัติการร่วมกัน

3. แลกเปลี่ยนฐานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อให้เกิดแนวคิดใหม่ในการจัดการขยะพลาสติก เช่น เชิญหน่วยงานท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะพลาสติกตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อบรรยายถึงเทคนิคและ

วิธีการต่าง ๆ ในการขับเคลื่อน นอกจากจะได้ความรู้เพิ่มเติมแล้ว ยังช่วยให้เกิดการกระตุ้นการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนมากขึ้น

4. พัฒนาระบบจัดการความรู้ด้านการจัดการขยะพลาสติก เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการบริหารจัดการขยะพลาสติกของชุมชน เพราะการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกในทุกระดับจะประสบความสำเร็จได้ ต้องมีระบบจัดเก็บข้อมูลที่ดี ทราบถึงข้อมูลในหลาย ๆ ด้าน ทั้งข้อมูลเชิงพื้นที่ ข้อมูลและผลลัพธ์ของโครงการที่เคยดำเนินการ รวมไปถึงข้อมูลของศูนย์การเรียนรู้ที่มีอยู่ในพื้นที่ชุมชน เนื่องจากข้อมูลเหล่านี้จะทำให้เห็นภาพรวมของระบบการจัดการขยะพลาสติกที่มีอยู่เดิม เพื่อเป็นข้อมูลที่สำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินโครงการต่อยอดหรือการวางแผนการพัฒนาโครงการใหม่ ๆ ในอนาคต ที่จะสามารถมุ่งแก้ไขปัญหาคือหรือเติมเต็มสิ่งที่ขาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. มีการพัฒนาเกณฑ์ในการส่งเสริมชุมชนและองค์กรต้นแบบด้านการจัดการขยะพลาสติก โดยสอดแทรกเรื่องการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ทำให้การสร้างชุมชนและองค์กรต้นแบบสามารถขยายผลได้และเกิดความยั่งยืน เช่น จัดทำคู่มือหลักเกณฑ์การเป็นชุมชนต้นแบบ หรือการเป็นองค์กรต้นแบบ มีรายละเอียดหลักเกณฑ์ในการพัฒนา พร้อมทั้งยกตัวอย่างวิธีการ ขั้นตอนในการพัฒนา เพื่อให้ชุมชนและองค์กรในพื้นที่เขตเทศบาลสามารถนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้งานได้ด้วยตนเองต่อไป

อภิปรายผล

การดำเนินงานด้านการจัดการขยะพลาสติกของเทศบาลนครนนทบุรี เน้นการจัดการขยะที่ต้นทางด้วยหลัก 3Rs ประกอบด้วย ส่งเสริมชุมชนให้ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ ทำให้การนำระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนมาปรับใช้ยังไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากไม่ได้มีการจัดการทั้งระบบตามรูปแบบห่วงโซ่คุณค่าของแนวคิด ปัญหาและอุปสรรคสำหรับการนำระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนมาปรับใช้มีหลายประเด็นที่สำคัญ เริ่มตั้งแต่เทศบาลยังไม่มีผู้นำแนวคิดเข้ามาจับในส่วนของการเป็นนโยบายการวางแผน เป็นผลมาจากบุคลากรทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติงานขาดความเข้าใจต่อหลักการของแนวคิด เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนจากนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การดำเนินการที่ผ่านมา เทศบาลจะมีการจัดเจ้าหน้าที่ไปเก็บขยะ เจ้าหน้าที่สามารถคัดแยกขยะได้เพียงบางส่วนเท่านั้น ขยะที่คัดแยกออกมาส่วนมากจะเป็นของเหลือทิ้งที่มีส่วนประกอบของพลาสติก เจ้าหน้าที่จะส่งขายไปยังร้านรับซื้อของเก่าเจ้าประจำ ร้านรับซื้อของเก่าจะคัดแยกขยะที่รับซื้อมา รวบรวมขยะที่คัดแยกส่งขายไปยังภาคอุตสาหกรรมในภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อนำไปเข้าสู่กระบวนการผลิตเป็นสินค้าชนิดอื่น ๆ ต่อไป ขยะที่ไม่สามารถคัดแยกได้ รถขนขยะจะนำไปส่งยังศูนย์กำจัดมูลฝอยรวมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยจะถูกนำไปฝังกลบที่บ่อขยะ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และ

คุณภาพสิ่งแวดล้อม ไม่เป็นไปตามหลักการดำเนินงานของระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน เนื่องจากหัวใจสำคัญของระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน คือ ระบบการผลิตแบบหมุนเวียนที่ไม่เคยมีของเหลือใช้เกิดขึ้นเลย เนื่องจากมีกลไกในการนำทรัพยากร แร่ธาตุ พลังงาน หมุนเวียนกลับมาใช้ได้ อย่างสมบูรณ์ ถึงแม้หลัก 3Rs จะเป็นกระบวนการที่ทำความเข้าใจง่าย มีส่วนช่วยเหลือประชาชนในการลดค่าใช้จ่ายและสร้างโอกาส แต่หากดูผลลัพธ์ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หลักการนี้ยังไม่เพียงพอต่อการแก้วิกฤติขยะในประเทศ โดยเฉพาะขยะพลาสติกที่ใช้ครั้งเดียวทิ้งที่นับวันจะยิ่งส่งผลกระทบรุนแรงต่อระบบนิเวศ

โดยสรุปแล้ว การนำรูปแบบระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนมาปรับใช้ในเทศบาลต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะผู้บริหารต้องเป็นผู้กำหนดทิศทางการแก้ไขปัญหาให้ชัดเจน ทั้งด้านนโยบาย มาตรการ รวมทั้งกลยุทธ์ที่ใช้แก้ปัญหาขยะพลาสติกในชุมชนให้แน่ชัด บุคลากรทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติงานด้านการจัดการขยะพลาสติกต้องมีความรู้ความเข้าใจแนวคิดและหลักการดำเนินงานของระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน หากภาครัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชนให้ความร่วมมือ ก็จะเดินหน้าเข้าสู่การดำเนินเศรษฐกิจในรูปแบบดังกล่าวอย่างสมดุลในทุกด้าน ภายใต้วิสัยทัศน์ Maximize Economic Value + Minimize Social & Environmental Impact ตั้งแต่การผลิต การบริโภค การจัดการของเสีย และการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

บุคลากรทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติงานของเทศบาลนครนทบุรี มีมุมมองและการรับรู้ต่อแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกไปในทิศทางเดียวกัน โดยมี การดำเนินโครงการให้สอดคล้องตามหลัก 3Rs ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ และ หลักการประชารัฐ ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคราชการ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ภาคศาสนา ภาค ประชาสังคมและประชาชน เป็นผลมาจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ให้ทุกจังหวัด ขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน โดยมีกรอบการดำเนินงานภายใต้ แผนปฏิบัติการฯ จำนวน 3 ระยะ ได้แก่ ต้นทาง คือ ลดปริมาณขยะและส่งเสริมการคัดแยก ขยะพลาสติก, กลางทาง คือ จัดทำระบบเก็บและขนอย่างมีประสิทธิภาพ, ปลายทาง คือ ขยะพลาสติกได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดเป้าหมาย ตามแผนปฏิบัติการฯ เพื่อเป็นเครื่องมือในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การดำเนินงานเรื่องการจัดการขยะพลาสติกของเทศบาล นครนทบุรี มีการบูรณาการประสานงานระหว่างกัน และมีความต่อเนื่อง จึงได้มีการ วางเป้าหมายให้ชัดเจน โดยใช้แนวทางการปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะ บทบาทของภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อนโยบายเศรษฐกิจหมุนเวียน หน้าที่ของ ภาครัฐคือการออกข้อกำหนดหรือกฎหมายที่จะมารองรับการกำหนดแนวทางของเศรษฐกิจ

หมุนเวียนในเชิงรูปธรรม และมองเห็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เพราะในส่วนของเทศบาล บุคลากรทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติงาน กล่าวว่า แผนการดำเนินงาน (Roadmap) และกลยุทธ์สำหรับดำเนินงานของเทศบาล ยังไม่ได้นำระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนเข้ามาจับในส่วนของการเป็นนโยบายการวางแผน ในอนาคตจำเป็นต้องปรับแผนเพื่อขับเคลื่อนในเรื่องนี้ เพื่อให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนชาติ โดยเฉพาะการนำระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนมาประยุกต์ใช้กับการจัดการขยะพลาสติก อาศัยการบูรณาการความร่วมมือกับองค์กรเอกชนและหน่วยงานภายนอก ส่งผลให้บุคลากรทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติงานจึงอยากได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลาง โดยเฉพาะการอบรมให้ความรู้ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเริ่มดำเนินการขับเคลื่อนในเรื่องนี้อย่างจริงจัง ดังนั้นควรผลักดันและสร้างการรับรู้ต่อแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกของบุคลากรทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติงาน เพื่อขับเคลื่อนแนวคิดไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการขยะพลาสติกในลักษณะสหองค์กรปกครองท้องถิ่น โดยการรวมตัวกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี เพื่อสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้และปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกจากชุมชนอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้ได้แนวทางที่มีความหลากหลาย ทั้งแนวคิดและวิธีการที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

เอกสารอ้างอิง

- ดำหรี กำปันวงษ์. (2561). การจัดการขยะเหลือศูนย์โดยการมีส่วนร่วมของพหุภาคี เขตเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2562). แนวทางการส่งเสริมแนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุคลากรระดับนโยบาย. (25 มิถุนายน 2564). การรับรู้แนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกภายใต้หลัก 3Rs. (ชไมกานต์ ดวงแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)
- บุคลากรระดับปฏิบัติงาน. (25 มิถุนายน 2564). การรับรู้แนวทางการขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการจัดการขยะพลาสติกภายใต้หลัก 3Rs. (ชไมกานต์ ดวงแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)
- ประชาคมวิจัยด้านเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว. (2561). สมุดปกขาว BCG in Action การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศ

- ไทย เพื่อเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว. กรุงเทพมหานคร: ประชาคมวิจัยด้านเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว.
- พัชรนันท์ รักพงษ์ไทย. (2560). มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมการนำขยะมูลฝอยจากครัวเรือนประเภทพลาสติกกลับมาใช้ใหม่ (Recycle). ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภักดิ์ดี กัลยาณมิตร และวชิรวัชร งามละม่อม. (2561). แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 5(1), 172-193.
- รติมา คชนันท์. (2562). เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy). กรุงเทพมหานคร, สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2562). GO ZERO WASTE ชีวิตใหม่ไร้ขยะ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: บริษัท มิชชั่น อินเตอร์ พรินท์ จำกัด.
- สันชัย พรหมสิทธิ์ และคณะ. (2562). รูปแบบการจัดการขยะกับความเหมาะสมของพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 6(2), 459-483.
- สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครนนทบุรี. (2564). ข้อมูลทั่วไป เทศบาลนครนนทบุรี. เรียกใช้เมื่อ 2 กรกฎาคม 2564 จาก <https://www.nakornnont.go.th/content/general>
- สุนันทา พลทวงษ์ และคณะ. (2561). คู่มือปฏิบัติการ 3 ใช้ (3R) เพื่อจัดการขยะชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท อีส์ จำกัด.
- เอกรินทร์ ตั้งนิธิบุญ และ ธิติมา เกตุแก้ว. (2562). ชุมชนต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยด้วยแนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) ของชุมชนพูนบำเพ็ญ แขวงภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. ใน การสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.